

Розділ 1. РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ткач О. В.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті розглядаються та оцінюються питання управління інвестиціями на регіональному рівні з врахуванням досвіду зарубіжних розвинутих країн. Особливо це стосується методів та способів, що забезпечують ефективну участь суб'єктів господарювання, органів місцевого самоврядування, держав-

них органів управління та наукових інституцій.

Ключові слова: адміністрування та управління інвестиціями, регіон, регіональне управління, державні органи, органи місцевого самоврядування, управлінські методи, інвестиційний клімат.

Тkach O. V.

PECULIARITIES OF INVESTMENT MANAGEMENT: REGIONAL LEVEL, FOREIGN EXPERIENCE

The article examines and assesses the issue of investment management at the regional level, taking into account the experience of foreign developed countries. This especially concerns the methods and techniques that ensure effective participation of bodies of management, local bodies

of government, state bodies of government and scientific institutions.

Key words: administration and investment management, region, regional management, local bodies of government, local bodies of self-government, management techniques, investment climate.

Вступ. Особливості участі окремих регіонів є незаперечним фактом у будь-яких напрямках розвитку національної економіки. Важливим є аналіз успішних методів, способів адміністрування та ефективного управління інвестиціями на регіональному рівні з врахуванням національних особливостей та регіонального устрою. Таким прикладом може стати координація та управління інвестиційними процесами в країнах Північної Америки, зокрема в США.

Постановка проблеми. Зміст управління інвестиціями на регіональному рівні, а також методи адміністрування залежать від стану економічних процесів, участі держави у формуванні економічного клімату, державних законодавчих та виконавчих органів, що безпосередньо приймають участь у процесі регулювання інвестицій. Характер державної політики може відобразитися в наступному:

– держава, фінансуючи наукові дослідження та розробки у науковій області мотивує дослідження ефективності певних методів та способів управління та адміністрування інвестиціями;

– держава використовує у своїй інвестиційній діяльності певні управлінські методи, дозволяє комерційним структурам оцінити їх ефективність та використати останні у своїй діяльності.

Результати сформованого досвіду поведінки на ринку разом з отриманими результатами наукових досліджень є методи управління та адміністрування, які застосовуються суб'єктами ринкових відносин, органами державного управління та органами місцевого самоврядування.

Результати дослідження. Слід зауважити, що результатом поєднання наукової думки, ринкового досвіду та ефективної участі органів державної та регіональної влади у країнах Північної Америки стало програмно-цільове управління. В середині минулого століття у США до елементів економічної системи відносилися: економічне та бюджетне прогнозування, федеральне програмування розвитку окремих галузей і виробничих комплексів, економічних, науково-технічних: соціально-політичних і зовнішньополітичних процесів, державних доходів і видатків. З часом були

сформовані інституції, що були орієнтовані не стільки на вирішення галузевих проблем, скільки на загальнонаціональних, що мали комплексний характер.

Методика та концепції програмно-цільового методу планування та управління має окремі особливості:

- програми формуються як комплекс заходів щодо забезпечення кінцевих результатів, зміст котрих полягає у досяжності певних бажаних змін об'єктів, на які спрямована програма;

- програма має системний характер і повинна охоплювати комплекс робіт, ресурси, організаційні схеми, всі види політичного, адміністративно-правового, планово-аналітичного, бюджетно-фінансового, мотиваційного, матеріально-технічного, організаційного, інформаційного забезпечення, необхідних задля досягнення поставленої кінцевої мети;

- програма орієнтується на структуру процесу прийняття рішення, до якої відносять визнання цілей, ідентифікацію і аналіз проблеми, опрацювання і аналіз альтернатив, прийняття рішень та їх організація виконання.

Слід наголосити, що програмно-цільовий підхід не фокусується на структурі бюджетно-фінансової документації або ж на структурі підрозділів бюджетних установ. До структури федеральних програм є зміст включити:

1. Багатогалузеві національні програми. До таких програм вирішення загальнонаціональних і глобальних проблем відносять енергетичні, економічні, політичні програми, програми розвитку цілей та інші великомасштабні багатогалузеві програми. Такі програми складаються з десятків приватних законодавчо затверджених програм.

2. Програми внутрішньої федеральної допомоги. До таких програм відносять комплекс заходів федерального уряду, за допомогою яких забезпечується передача власності, надання фінансових засобів і послуг різним організаціям, окремим громадянам, містам та штатам, а також фізичним особам.

3. Цільові програми регіонального розвитку. Державні програми в цій галузі проводяться на основі федеральних субсидій, кредитів штатам, місцевим органам влади, приватним фірмам щодо сприяння створенню виробничої та соціальної інфраструктури. Вони виконуються в рамках субнаціональних програм розвитку, направлених на стимулювання розвитку природних, економічних і людських ресурсів.

Окремі регіональні програми є багатогалузевими і мають комплексний характер.

4. Федеральні контракти і проекти. Розміщення федеральних замовлень та управління ними здійснюється на основі федеральної контрактної системи. Така система мотивує появу високоорганізованих форм і методів управління цільовими заходами, що реалізуються великою кількістю організації, що мають складні взаємовідносини.

5. Програми галузевого та функціонального призначення. Програми здійснюються промисловими компаніями, університетами та іншими організаціями, що не відносяться до сфери державної влади, часто приймають форму цільових програм. При цьому держава впливає на них лише через окремі адміністративні та економічні важелі, серед яких: субсидії цільового призначення, податкові пільги і кредити, стандарти на продукцію, що виробляється та послуги, обмежуюче чи дозвоільне законодавство, допомога в розробці і плануванні програм. До таких заходів можуть відносити стимулювання прискореного розвитку окремих виробництв, контроль за будівництвом особливо важливих об'єктів, проведення важливих досліджень та розробок.

До організаційного механізму програмно-цільового управління в США передбачає створення центрів державного програмного планування та управління на рівні федерального уряду, використання методів і інструментів науки управління для розробки управлінських дій і альтернатив державної внутрішньої політики, покращення збору і аналізу ділової і урядової інформації, підвищення чутливості системи управління до змін соціально-економічного оточення.

Окремою рисою програмно-цільового управління є посилення уваги до довготермінового прогнозування тенденцій розвитку, визначення і координація національних цілей, аналізу і планування програм та їх всебічного аналізу. Основою формування програмної організації управління є рівень, на якому виникає комплексна проблема. Звідси використовуються наступні напрями вирішення організаційних питань:

- реорганізація вищого державного керівництва, створення нових органів або ж зміна функцій вже існуючих;

- розробка відповідних механізмів федерально-штатної взаємодії і управління програмами на регіональному рівні;

-створення механізму внутрішньої координації в цільових органах управління щодо проєктів, які входять в цю програму.

До сформованої системи органів програмного управління входять:

– законодавчі і консультативні органи, координаційні комітети і ради по вирішенню окремих проблем, які визначають пріоритети програм і об'єми їх фінансування, власне, самі органи програмного планування на різних рівнях виконують роль органу аналізу та оцінки. З точки зору реалізації багатогалузевих загальнонаціональних програм найбільший інтерес представляють проблеми формування органів вищого рівня. Головним їх завданням є вирішення проблем координації ланок виконавчого ланцюга, а саме різних міністерств і відомств. Характер взаємодії всіх цих установ змінюється в часі. Поява нових цілей призводять до створення нових і ліквідації старих органів управління.

Великі фінансові засоби, що виділяються з федеративного бюджету США, об'єктивно вимагають підвищення степені наукового обґрунтування рішень щодо управління урядовими програмами. До розробки і застосування аналітичних методів формування і проведення програм висуваються наступні вимоги:

– розширення кола факторів, що враховуються при аналізі програм з метою більш повного виявлення їх впливу на різні ланки соціально-економічної системи, вимогою з посиленням довготермінових аспектів аналізу;

– поєднання методів якісного аналізу з математичним моделюванням при обґрунтуванні рішень конкретних проблем в різних галузях і галузях діяльності;

– розширення методичного апарату дослідження програм за рахунок використання методів «аналізу політики», що мають більш загальний характер, які застосовуються поряд із традиційними методами програмного аналізу;

– зростання уваги не тільки до аналізу програм на стадіях їх формування, але і до оцінки виконання;

– підвищення уваги до законодавчого, організаційного і кадрового забезпечення аналітичних досліджень, формування їх в організаційно окрему функцію в діяльності виконавчих відомств;

– створення аналітичного потенціалу в законодавчій ланці державної влади США.

Перед аналітичним аналізом федеральних програм ставиться завдання проведення «аналізу впливу». Його зміст полягає у вивченні

як кількісних, так і якісних характеристик тих змін, що будуть мати місце у всіх сферах, що відчувають прямий та опосередкований вплив програми. Поруч з цим розробляються загальні принципи і методи «управління впливом», які стосуються опрацювання заходів, які б дозволили попередити негативні наслідки програми та одночасно отримати максимальну вигоду від усіх аспектів її реалізації.

Існує інший напрямок у розвитку аналітичних методів – «аналіз політики». При його проведенні повинні розглядатися не тільки об'єктивні та інші характеристики проблеми, а також, законодавчі пропозиції, потенційні конфлікти з іншими цілями й програмами, політичні наслідки рішення що досліджується, його вплив на суспільство, громаду, економіку, організаційні аспекти, труднощі збору інформації, проблеми втілення. В «аналізі політики» більшість значення приділяється не побудові чіткої методичної схеми чи формальної моделі, що властиво «системному аналізу», а охопленню в дослідження максимального кола обставин і факторів з тим, щоб в кінцевому результаті надати керівництву, що приймає рішення, перелік можливих альтернатив з детальним описом переваг і недоліків кожної з них.

В практиці федеральних відомств США використовують метод програмної оцінки, до якої входять методи «витрати-ефективності», «опитування», «експертних оцінок».

Метод «витрат-ефективності» є аналітичним методом оцінки економічних наслідків проведення альтернативних заходів. Його мета – допомогти виявити найбільш переважаючий курс дій. Слід відмітити, що такий курс дій буде переважати з точки зору максимуму прибутку для держави і суб'єкта господарювання. Основна риса методу «витрати-ефективність» – кропітке вивчення та порівняння альтернативних шляхів дослідження цілей за визначений період часу та пошук інших альтернатив.

«Метод витрат-ефективність» не може цілком визначати процес прийняття рішень, оскільки обмежує аналіз лише економічною оцінкою та не враховує соціальних, психологічних та інших факторів.

Організаційну структуру управління програмами складають наступні типи організаційного механізму: централізоване (лінійно-програмне) управління, координоване управління, матричні структури.

Лінійно-програмне управління передбачає найбільш ефективний спосіб впливу на всі

компоненти системи, що керується і базується на їх повному підпорядкуванні керуючому органу. Враховуючи низьку економічність такого типу управління його використання виправдано лише в випадках особливої важливості й складності робіт, що виконуються, їх виключної ресурсної ємності та вирішального значення фактору часу. Можливості такого управління використовувалися у військових програмах.

Матричні структури управління найбільш успішно застосовувалися задля цільового керування комплексними науково-технічними програмами. Їх використання не пов'язано зі значною перебудовою відносин управління, що вже склалися у діючих лінійно-функціональних структурах, вони забезпечують ефективне управління виконавцям в процесі здійснення програм, характеризуються економічністю та гнучкістю.

Механізм програмного управління і фінансування:

– забезпечує положення наданих фінансових засобів в більш тісну залежність від результатів і якості робіт, підвищує результативність робіт і ефективність використання матеріально-технічної бази;

– дозволяє залучити до проведення досліджень і робіт найбільш кваліфікованих спеціалістів, стимулює їх творчу активність, забезпечує вищу мобільність наукових кадрів;

– вимагає об'єктивної експертної перевірки проектної документації, що супроводжується розвитком системи експертних закладів;

– стимулює створення центрів матеріально-технічного забезпечення проектних досліджень та розробок.

Висновки. Розвиток системи програмного управління і фінансування полягає у тому, що субсидії на дослідження доповнюються системою субсидій на підвищення та отримання наукової кваліфікації науковцями, а також, субсидіями на закупівлю засобів матеріально-технічного забезпечення проектних досліджень.

Підсумовуючи, можемо констатувати той факт, що успішне втілення способів адміністрування та управління інвестиціями в США виокремило систему програмного управління та фінансування, яка набула інтегруючу та креативну роль в організаційно-господарчому механізмі розробки і реалізації комплексних цільових програм.

Інтернет ресурс: www.montag.com.

Інтернет ресурс: www.datausa.io/cip/5202

Інтернет ресурс: www.esa.doc.gov/.../mont-united-states

In the presented article investment managing and administration have been analyzed as a successful experience implemented by the developed countries, especially by USA.

Зварич І. Т., Зварич О. І.

РЕГІОН У КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ ДО РИНКОВИХ ЗАСАД ЇЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО І КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ

Висвітлюється проблематика трансформаційних змін у процесі переходу регіонів України до ринкових засад соціально-економічного і культурного розвитку.

Ключові слова: *регіон, регіональна економіка, регіональні економічні проблеми, принципи управління регіональною економічною системою.*

Zvarych, I. T., Zvarych O. I.

THE REGION IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S TRANSITION TO THE MARKET PRINCIPLES ITS SOCIO-ECONOMIC AND CULTURAL DEVELOPMENT

The problem of transformational changes in the process of transition of regions of Ukraine to the market principles of socio-economic cultural development is discussed.

Key words: *region, regional economics, regional economic problems, principles of management of the regional economic system*